

Katja Hänninen vas ym.

Lakialoite laiksi toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan muutettavaksi lakia toimeentulotuesta niin, että lapsilisä hyväksytään etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotukea myönnettäessä eikä sitä näin ollen oteta tulona huomioon.

PERUSTELUT

Lapsilisä on historiallisesti ensimmäinen laaja toimeentuloturvan muoto Suomessa. Se on ollut alusta lähtien niin sanottu universaali etuus, jota maksetaan kaikista lapsista vanhempien varallisuudesta riippumatta. Suomi on onnistunut tasa-arvoisen yhteiskunnan luomisessa paremmin kuin ne maat, joissa on ollut enemmän tarveharkintaista ja leimaavaa köyhäinapua pienituloisille.

Muutos tapahtui vuonna 1994, jolloin Ahon hallitus nosti toimeentulotuen lapsikorotusta, mutta poisti lapsilisän etuoikeuden, minkä vuoksi lapsilisä otetaan tulona huomioon, kun perheen toimeentulotukea lasketaan. Toimeentulotukiperheet ovatkin menettäneet sen jälkeen kaikki lapsilisien korotukset.

THL:n mukaan vuonna 2019 toimeentulotukea myönnettiin 298 017 kotitaloudelle ja 452 991 henkilölle. Väestöstä 8,2 prosenttia ja kaikista Suomen kotitalouksista 9,5 prosenttia sai toimeentulotukea vuonna 2019. Koronakriisi on nostanut toimeentulotuen tarvetta huomattavasti, sillä toimeentulotukea saavien määrä oli huhtikuun 2020 lopussa yli 40 prosenttia suurempi kuin samaan aikaan viime vuonna. Lisäksi muun muassa ruoka-avun tarve on kasvanut tasaisesti koko maassa. Lapsiperheiden ruokamenoja kasvattivat etäkouluun siirtyminen sekä lasten kotona olo.

Lapsiperheköyhyys oli merkittävä ongelma Suomessa jo ennen koronaa. Lastensuojelun Keskusliiton mukaan noin 55 000 uutta perhettä kokee taloudellista niukkuutta koronakriisin vuoksi ja joka kymmenennessä perheessä ainoa tai molemmat huoltajat kärsivät taloustaantumasta jo keväällä. Väestöliitto julkaisi syyskuussa 2020 omat suosituksensa perheystävällisyyden lisäämiseksi, jotta jokainen voi toteuttaa oman lapsitoiveensa. Syntyvyudessa on nähtävissä ilmiö, jota kutsutaan sosioekonomiseksi polarisaatioksi. Lapsen saaminen keskittyy niille, jotka ovat resurssirikkaita eli joilla on tuloja ja koulutusta.

Väestöliiton ja lapsijärjestöjen selkeä viesti päättäjille on, että lapsiperheköyhyys on nitistettävä. Järjestöt korostavat perhepoliittisten etuuskien riittävän tason merkitystä. Soste on arvioinut, että

Lakialoite LA 98/2020 vp

jotta lapsilisissä saavutetaan niiden vuoden 1994 reaalitaso, niitä tulisi korottaa jopa 47—68 prosenttia. Perhepoliittisissa etuuksissa on kuitenkin kiinnitettävä huomio siihen, että myös kaikkein köyhimmät perheet hyötyvät niistä. Myös lapsijärjestöt ovat nostaneet ongelmaksi sen, että tällä hetkellä lapsilisää ei hyväksytä etuoikeutetuksi tuloksi toimeentulotukea myönnettäessä, vaan se otetaan tulona huomioon.

Lapsilisät ovat hallinnollisesti kevyt tukimuoto, joten niitä kehittämällä saadaan ratkaisuja lapsiperheköyhyyden vähentämiseen lisäämättä byrokratiaa. Asialla on myös kansantaloudellista merkitystä. Lapsilisien kehittäminen lakialoitteessa ehdotetulla tavalla vahvistaa kotimaista ostovoimaa ja työllisyyttä. Lisäksi on huomioitava, että lapsilisien reaaliarvon laskiessa köyhät perheet joutuvat turvautumaan toimeentulotukeen.

Perustuslain 6 §:n mukaan ihmiset ovat yhdenvertaisia lain edessä ja lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti yksilöinä. Perustuslain 19 § puolestaan takaa kaikille oikeuden perustoimeentulon turvaan muun muassa lapsen syntymän perusteella.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

toimeentulotuesta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) 11 §:n 2 momentin 4 kohta, sellaisena kuin se on laissa 583/2007, seuraavasti:

11 §

Huomioon otettavat tulot

Tuloina ei kuitenkaan oteta huomioon:

4) äitiysavustuslain (477/1993) mukaista äitiysavustusta, vammaisetuksista annetun lain (570/2007) mukaista etuutta eikä lapsilisälain (796/1992) mukaista lapsilisää;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta 20 ____ .

Lakialoite LA 98/2020 vp

Helsingissä 30.11.2020

Katja Hänninen vas
Mai Kivelä vas
Johan Kvarnström sd
Johannes Yrttiaho vas
Merja Mäkisalo-Ropponen sd
Piritta Rantanen sd
Merja Kyllönen vas